

v|b|z

biblioteka
**STRUČNO
POPULARNA**

izvršna urednica:
Sandra Ukalović

**dr. sc. Joan Liebmann-Smith
Jacqueline Nardi Egan
Tjelesni znakovi**

izdavač:
V.B.Z. d.o.o.
10010 Zagreb, Dračevička 12
tel: 01/6235-419, fax: 01/6235-418
e-mail: info@vbz.hr
www.vbz.hr

za izdavača:
Boško Zatezalo

urednica knjige:
Koraljka Penavin

stručna suradnica:
Dunja Penavin-Kolarić, dr. med., neurologinja

lektura i korektura:
Katarina Brajković

grafička urednica:
Vesna Jelić

grafička priprema:
V.B.Z. studio, Zagreb

tisak:
Grafički zavod Hrvatske d.o.o., Zagreb

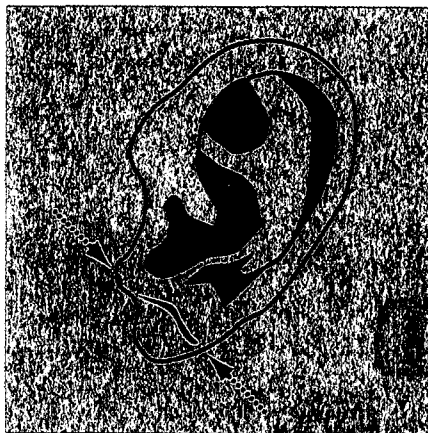
Budite

sami

svoj

dijagnostički

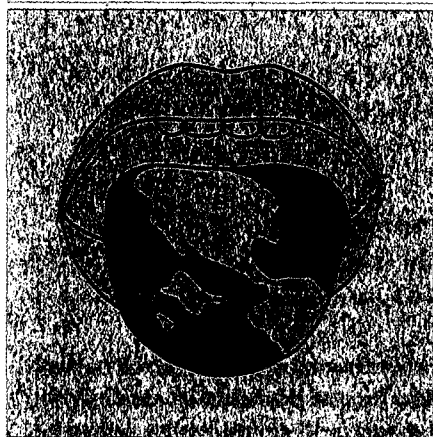
detektiv

TJELESNI ZNAKOVI

Od upozoravajućih
znakova do lažne
uzbune

dr. sc. Joan Liebmann-Smith
Jacqueline Nardi Egan

s engleskoga prevela:
Radha Rojc-Belčec

v|b|z

biblioteka
**STRUČNO
POPULARNA**

naslov izvornika:

Joan Liebmann-Smith, Ph. D.

Jacqueline Nardi Egan

BODY SIGNS: HOW TO BE

YOUR OWN DIAGNOSTIC DETECTIVE

copyright © 2007 by Joan Liebmann-Smith
and Jacqueline Nardi Egan
All rights reserved.

copyright © 2010. za hrvatsko izdanje:
V.B.Z. d.o.o.
Zagreb

NAPOMENA ČITATELJIMA

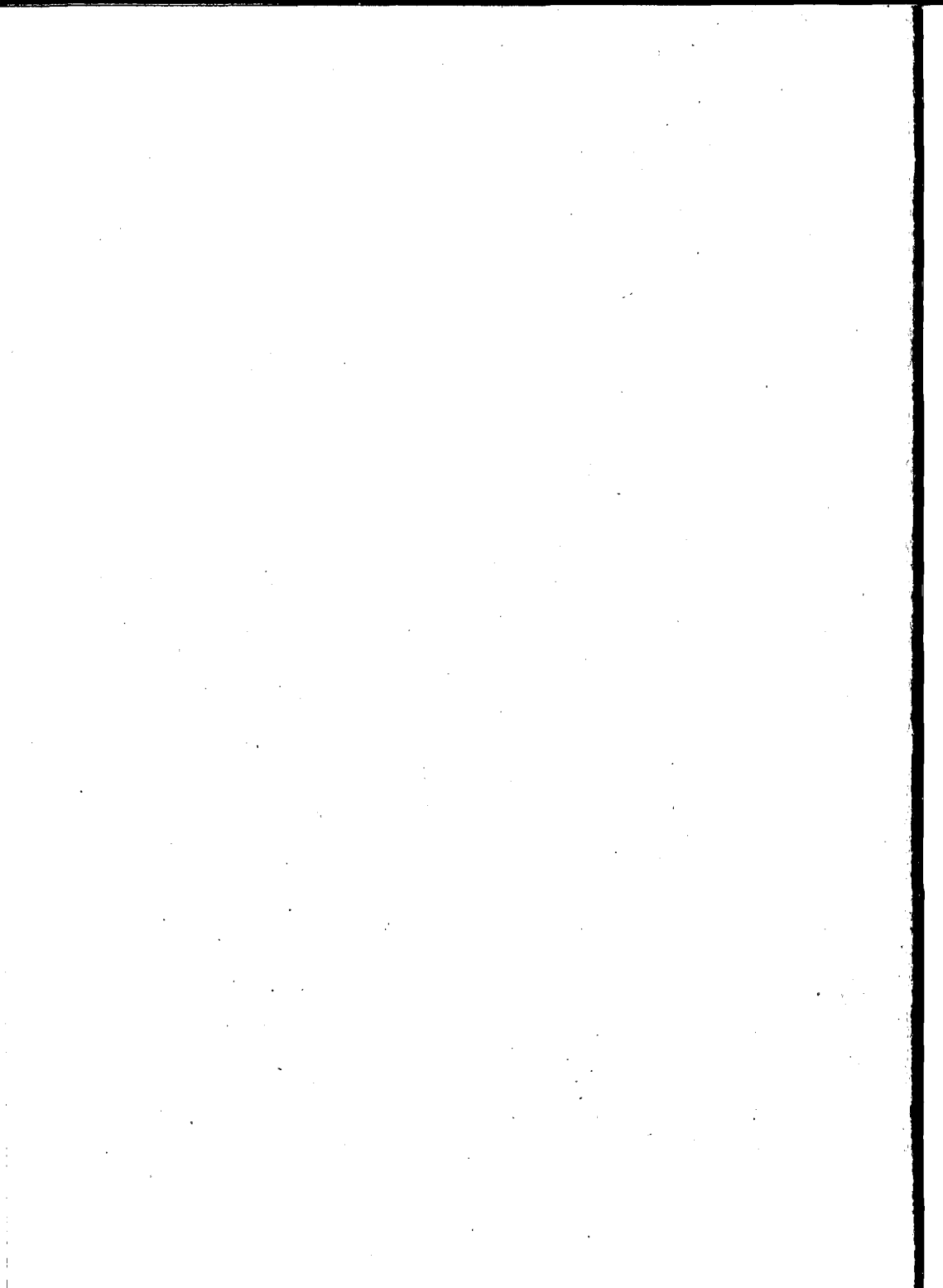
Cilj ove knjige je pružiti čitatelju korisne informacije. Ova knjiga nije zamjena za savjetovanje s liječnikom ili nekim drugim medicinskim stručnjakom, osobito kad se to odnosi na neke dijagnoze ili simptome koji zahtijevaju liječenje. Autori, izdavač i suradnici *Tjelesnih znakova* izričito se odriču odgovornosti za neke štetne učinke koji bi mogli biti rezultat uporabe ili primjene nekih informacija iz ove knjige.

*U sjećanje na moje roditelje, Johna i Dorothy Liebmann, koji su umrli prerano zbog srčanih tegoba, jer su i oni i njihovi liječnici propustili upozorenja i znakove opasnosti.
I Richardu i Rebeci, koji su mojem srcu omogućili da sretno kuca.*

Joan Liebmann-Smith

*U sjećanje na moga supruga Edwarda, znak da je vječna ljubav moguća.
I našoj kćeri Elizabeth, koja je i dalje znak da postoje nada i veselje.*

Jacqueline Nardi Egan

SADRŽAJ

ZAHVALE	11
UVOD	13
STRUČNI SURADNICI TJELESNIH ZNAKOVA	23

1. POGLAVLJE: VAŠA KOSA: NADUGAČKO I UKRATKO **27**

Promjene teksture kose ■ Promjene boje kose ■ Pojačano ispadanje kose na pojedinim mjestima ■ Čelavost u muškaraca ■ Gubitak kose u žena ■ Pojačano ispadanje kose ■ Rođeni bez dlaka ■ Gubitak obrva i trepavica ■ Gubitak dlaka na prsima i tijelu ■ Gubitak stidnih dlaka ■ Dlake na krivim mjestima ■ Vrlo dlakavi muškarci

2. POGLAVLJE: OČI KOJE GOVORE **45**

Podočnjaci ■ Vrećice ispod očiju ■ Brazde ispod očiju ■ Spušteni kapci ■ Izbočene oči ■ Izvrnuti kapci ■ Izrasline na kopcima ■ Kvržice na kopcima ■ Krvave oči ■ Žute bjeloočnice ■ Mrlje na očima ■ Prstenovi oko šarenice ■ Zjenice različitih veličina ■ Boja očiju ■ Suze ■ Titranje oka ■ Nemirne oči ■ Točkice pred očima ■ Bljeskovi ■ Vidne halucinacije ■ Osjetljivost na svjetlo

3. POGLAVLJE: SLUŠAJTE SVOJE UŠI

69

Crvene uši ■ Nabori na resici uha ■ Deformirane uši ■ Višak ušnog voska ■ Vodeni iscjedak iz uha ■ Svrbež u ušima ■ Začepljene uši ■ Šumovi u ušima ■ Pulsiranje u ušima ■ Osjetljivost na normalan zvuk ■ Glasna eksplozija u snu ■ Zvukovi koje ne čuju drugi ■ Postupan gubitak sluha ■ Iznenadan gubitak sluha

4. POGLAVLJE: VAŠ NOS ZNA

83

Crveni nos ■ »Krumpirasti« nos ■ Nabor na vrhu nosa ■ Kihanje zbog sunca ■ Ne možete kihnuti ■ Hrcanje ■ Isušena sluznica nosa ■ Nosna sluznica neugodna mirisa ■ Problemi s njuhom

5. POGLAVLJE: ČITAJ MI S USANA... I IZ USTA

97

Napućene usne ■ Stisnute usne ■ Suhe i ispucale usne ■ Modre usne ■ Usne koje »gore« i žare ■ Pjege na usnama i u usnoj šupljini ■ Bijele ili sive mrlje u ustima ■ Bijele pruge u ustima ■ Crvene ili otečene desni ■ Izraslina ili rupa na nepcu ■ Suha usta ili neumjerena žeđ ■ »Vodena« usta ■ Crni dlakavi jezik ■ Bijeli dlakavi jezik ■ Crveni »govedski« jezik ■ Izbrazdan jezik ■ Gladak jezik ■ Geografski jezik ■ Drhtav jezik ■ Oslabljen ili promijenjen osjet okusa ■ Metalan ili odbojan okus ■ Preosjetljivost na okuse ■ Sladak ili voćni zadah ■ Zadah po češnjaku ■ Zadah po mokraći ili amonijaku ■ Zadah po ribi ■ Zadah po fekalijama ■ Žućkasto-smeđi zubi ■ Zelenkasti zubi ili zubi boje metala ■ Plavičasto-sivi zubi ■ Točkasti zubi ■ Crnkasti zubi ■ Udubljeni ili nazubljeni zubi ■ Glatki staklasti zubi ■ Napukli zubi

6. POGLAVLJE: GOVORITI ISTINU: VAŠE GRLO, GLAS, VRAT I ČELJUST

125

Kvržice na prednjoj strani vrata ■ Kvržice posvuda na vratu ■ »Knedla« u grlu ■ Kvržica na čeljusti ■ Čeljust koja škljoca ■ Ukočena čeljust ■ Uvučena ili izbočena brada ■ Često zijevanje ■ Jako štucanje ■ Kronični kašalj ■ Promijenjena boja sluzi ■ Promukao, hrapav glas ■ Povremena promuklost ■ Često nakašljavanje ■ Drhtav glas ■ Nerazgovjetan govor ■ Iznenadno poprimanje

7. POGLAVLJE: SREDIŠNJI DOKAZI: VAŠ TORZO I UDOVI

145

Nejednake dojke ■ Kvržica u dojkama ■ Kvirgave dojke ■ Otečene, blijede dojke ■ Povećane dojke kod muškaraca ■ »Dodatne« dojke ■ Trostruke bradavice ■ Uvučene bradavice ■ Krastave bradavice ■ Iscjedak iz bradavice ■ Tijelo u obliku jabuke ■ Iznenađna ili neobjašnjiva promjena tjelesne težine ■ Smanjivanje ■ Svijena leđa ■ Pogrbljena leđa ■ Nestabilnost ■ Ukočen, krut korak ■ Gumeni zglobovi ■ Ukočeni zglobovi ■ Škripava koljena ■ Ljevorukost ■ Kvirgavi zglobovi na prstima ■ Batičasti prsti ■ Savijeni prsti ■ Kvirga na ručnom zglobu ili šaci ■ Iskrivljeni nožni prsti ■ Izraslina na peti ■ Trnci i utrnulost tijela ■ Trnci ili utrnulost u rukama i nogama ■ »Smiješni« trnci u laktu ■ Trnci i utrnulost u prstima ■ Trnci i utrnulost u stopalima ■ Noćno trzanje ■ Nemirne noge ■ Noćni grčevi u nogama ■ Grčevi u nogama tijekom dana ■ Tremori ■ Osjetite otkucaje srca ■ Hladne ruke i noge ■ Osjećaj hladnoće u cijelom tijelu ■ Osjećaj vrućine kad nije prevruće

8. POGLAVLJE: SPOLNI ORGANI, VJETROVI I OTPADNE TVARI

185

Zakrivljen penis ■ Produljena erekcija ■ Penis s mrljama ■ Otečene mošnjice ■ Oteklina na glaviću ■ Kvržica na testisu ■ Crveni ejakulat ■ Iscjedak iz penisa ■ Vjetrovi iz vagine ■ Vaginalni iscjedak ■ Kruljenje u želucu ■ Često podrigivanje ■ Česti vjetrovi ■ Osjećaj nadutosti ■ Zelene stolice ■ Narančaste stolice ■ Crvene ili kestenjaste stolice ■ Crna katranasta stolica ■ Blijeda stolica ■ Plutajuća stolica ■ Masna stolica ■ Sluzava stolica ■ »Mršava« stolica ■ Obojena mokraćna ■ Mokraća neugodna mirisa ■ Slatkasta mokraćna ■ Pjenušava mokraćna ■ Mutna mokraćna ■ Učestalo mokrenje ■ Nekontrolirano mokrenje ■ Prekomjerno znojenje ■ Noćno znojenje ■ Bez znoja ■ Znoj neugodna mirisa

9. POGLAVLJE: ZAGREBIMO POVRŠINU: VAŠI NOKTI I KOŽA

225

Promjena boje noktiju ■ Neobične oznake ■ Iskrivljeni nokti ■ Promjene teksture noktiju ■ Neobična boja kože ■ Ožiljci i maske na licu ■ Mrlje i biljezi na tijelu ■ Mrlje i vene ■ Vidljive vene ■ Kvržice i kvirge na koži ■ Promjene teksture kože

DODATAK 1	265
PREGLED TJELESNIH ZNAKOVA: MULTISISTEMSKE BOLESTI I NJIHOVI ZNAKOVI	
DODATAK 2	275
MOJE TABLICE ZA PROVJERU TJELESNIH ZNAKOVA	
KAZALO POJMOVA I IMENA	289

ZAHVALE

Ponajprije želimo zahvaliti našem nezamjenjivom agentu Krisu Dahlu što mu se svidjela ideja o *Tjelesnim znakovima* koliko i nama, i Jimu Gormanu koji nas je spojio s Krisom. Zahvalni smo izdavačkoj kući Bantam Books što je prihvatila *Tjelesne znakove* s takvim entuzijazmom. Nismo mogli ni zamisliti boljeg urednika od Beth Rashbaum. Bethine iznimne uredničke sposobnosti, njezina ljubazna i nježna podbadanja te njezin smisao za humor učinili su suradnju s njom pravim zadovoljstvom. Ona, njezina asistentica Meghan Keenan, izvršna urednica Kelly Chian te umjetnički direktor Paolo Pepe bili su od velike pomoći, puni potpore i razumjevanja kada su imali posla s našom ekscentričnošću i povremenom nervozom. *Tjelesni znakovi* čitat će se po cijelome svijetu zahvaljujući neumornima Sharon Swados i Lisi George u odjelu autorskih prava.

Veliku zahvalnost dugujemo Nenadu Jakesevicu za sjajnu naslovnicu knjige i ilustracije u knjizi te njegovoj suradnici i supruzi Sonji Lamut za estetski doprinos. Zahvaljujemo i Michaelu Raabu za laskavu fotografiju.

Wilma Bergfeld, dr. Michael Bloom, dr. Stephen DiMartino, dr. Loren W. Green, dr. Axel Grothey, dr. Stuart I. Henochowicz, dr. Gordon Hughes, dr. Alan Kominsky, dr. Ronald Kraft, dr. Sharon Lewin, dr. Larry Lipshultz, dr. Michael Osborne, dr. Shelley Peck, dr. Rock Positano, dr. Joseph Scharpf, dr. John Stangel i dr. Randal Zusman.

Mnogo hvala i Richardu Liebmannu-Smithu za izniman urednički doprinos, bez da spomenemo njegove juhe, gulaše i umake. Velika hvala Rebeci Liebmann-Smith za njezine uredničke prijedloge i vještine, koje možda jednog dana premaše one njezina oca, kao i Elizabeth Edgar Serraillier, magistrici javnog zdravstva, koja nam nikada ne dopušta da zaboravimo koliko je važno obrazovati ljude o njihovu zdravlju.

Mary Diamond, Barbara Kantrowitz, dr. Keneth Magid, Susan Orlins, Steve Price i dr. Laura Sternberg pomagali su nam na više načina. Posebno zahvaljujemo Jonathanu Schwartzu, čija je emisija na *National Public Radiju* učinila naša radna popodneva tijekom vikenda podnošljivima ako ne i ugodnima.

I konačno, veliko hvala našim prijateljima i rođacima koji su nas bombardirali neobičnim tjelesnim znakovima i – što je još važnije – koji su nas s ljubavlju i razumijevanjem podržavali kada smo morale odbiti ili otkazati društvene obveze.

UVOD

**Promatrajte, bilježite, napravite tablicu...
Rabite svih pet osjetila...
Naučite gledati, slušati, osjećati, mirisati
i znajte da će vas samo praksa učiniti
stručnjacima.**

**SIR WILLIAM OSLER (1849. – 1919.),
KANADSKI LIJEČNIK, OTAC SUVREMENE
MEDICINE**

Svi primjećujemo stvari vezane za naša tijela koje nas živciraju, koje su čudne, ružne ili jako neugodne. Naši nokti možda su žuti. Mrlje na koži mogu se iznenada pojaviti ispod naših dojki. Ili se naši partneri mogu žaliti da zaudaramo po amonijaku. Sve su to tjelesni znakovi. Naučimo li kako

ih dešifrirati, mogu nam mnogo toga reći o stanju našeg zdravlja... ili o bolesti. Srećom, mnogi tjelesni znakovi često su dobroćudni, što znači da upućuju na bezazlena ili medicinski nevažna stanja. (Riječi *benigno* ili *dobročudno* ne bi se trebale zamijeniti kao suprotnost za *maligno* ili *zloćudno*.) Dobročudni tjelesni znakovi mogu se jednostavno ignorirati ili tretirati kozmetički. Međutim, neki tjelesni znakovi mogu upozoravati na nešto mnogo ozbiljnije. Iako prsti mogu biti žuti od

jetre ili pluća. Tamne mrlje na koži – uobičajeni znak starenja kože – mogu upućivati na dijabetes. Miris sličan amonijaku može značiti da trebate početi koristiti kemijsku čistionicu, a može značiti da možda jedete previše bjelančevina. Ili može biti upozoravajući znak da imate bakteriju *Helicobacter pylori*, koja uzrokuje čir na želucu. Ove medicinske poruke nisu samo slučajni događaji, prije nam ih tijelo šalje kako bi nas upozorilo da nešto nije u redu.

Tjelesni znakovi govore o tome kako naše tijelo pokazuje unutarnje zdravstveno stanje kroz vanjske znakove. Za razliku od simptoma, koji uključuju bol i neugodu, a koji će vas natjerati da odjurite liječniku ili čak potražite hitnu medicinsku pomoć, tjelesni znakovi će vas natjerati da odjurite frizeru, na manikiranje, kozmetičaru ili u ljekarnu. Ili ako odete liječniku, vjerojatno ćete prije razgovarati s plastičnim kirurgom nego s internistom. No internist je možda upravo onaj kojeg trebate. Ponekad se uoči nešto što nije kozmetički problem. Primjerice, na kopcima se mogu pojaviti male žute izrasline. Ksantelazme, kako se stručno nazivaju, zapravo nas upozoravaju da možda imamo povišenu razinu kolesterola u krvi i da nam prijete srčana bolest.

U ČEMU JE RAZLIKA IZMEĐU TJELESNOG ZNAKA I SIMPTOMA?

Simptomi poput bolova, vrućice ili krvarenja jasni su i glasni. No tjelesni znakovi znaju biti suptilni i teško ih je objasniti; možemo ih smatrati dosadnima i nevažnima, neugodnima ili čudnima, ili nešto između. Kao što je rekao John Brown, škotski liječnik iz XIX. stoljeća: »Simptomi su materinji jezik našeg tijela; znakovi su strani jezik. Dok simptome mogu opisati samo bolesnici, mnoge tjelesne znakove mogu opaziti i bolesnici i liječnici i partneri, ili čak prolaznici! Tjelesni znakovi opažaju se uporabom svih pet osjetila. Mogu se vidjeti, čuti, okusiti, osjetiti ili namirisati.«

ŠTO NAM MOGU REĆI NAŠI TJELESNI ZNAKOVI?

Dok još nisu poznavali suvremene dijagnostičke tehnike liječnici su se oslanjali na vlastita ili bolesnikova osjetila i na ono što su im otkrivala.

davali jezike, oči, kosu, kožu, nokte, upijali mirise, proučavali stolicu, mirisali, a katkad i kušali, bolesnikov urin.

Dobar dijagnostičar mora biti i učinkovit detektiv. Kako bi dijagnosticirao i najjednostavniju bolest, liječnik mora sakupiti bezbroj tragova i spojiti sve dijelove slagalice koje bi onda stvorile jednu sliku. Naši vidljivi dijelovi tijela, osobito kosa, oči, zubi, koža i nokti mogu se protumačiti kao dokazi bolesti i poremećaja koji se nalaze duboko ispod površine. Razvrstavanje mnogih znakova velik je detektivski posao, a ponekad i više od toga. U tom trenutku nastupate vi – i *Tjelesni znakovi*.

ČIME SE BAVE TJELESNI ZNAKOVI?

Tjelesni znakovi istražuju mnoge znakove, neke dobroćudne, neke loše, a neke jednostavno neobične. Knjiga obuhvaća sve dijelove tijela, od glave do ramena, pa do koljena i nožnih prstiju i svega između. Evo samo nekih tjelesnih znakova koji možda – a možda i ne – mirišu na nevolju:

- prošarana kosa
- dlakav jezik
- metalan okus u ustima
- svjetlaci pred očima
- uvučene bradavice
- nokti bez »mjeseca«
- plutajuća stolica

Tjelesni znakovi najprije »pročešljavaju« one znakove na kosi koji se tiču promjena u sastavu, prerano posijedjele kose i neobičnoga gubitka kose. Zatim idemo ravno na glavu. Ne samo da je glava dom našem mozgu, već je to i ekskluzivni dom četirima od pet osjetila i dijelovima tih osjetila – našim očima, ušima, nosu i ustima.

S obzirom na to da sami sebe doživljavamo preko svoga lica, skloni smo se previše, ako ne i opsesivno, usredotočiti na znakove na licu. Iako nas pogled na žute bjeloočnice, crvene nosove i plave usne užasava, ne bismo trebali okrenuti glavu, jer ove neprivlačne promjene možda otkrivaju važne tragove određenih bolesti, primjerice bolesti jetre ili pluća.

Dok se u glavi nalazi mozak, torzo drži sve naše druge vitalne organe.

mnoštvo suptilnih znakova koje je lako ignorirati, a koji upozoravaju na neki ozbiljan poremećaj.

Kronična štucavica, primjerice, može biti znak da smo previše popili – ili rani upozoravajući znak tumora jednjaka. Pretjeranu nadutost može izazvati ljubav za svježim lukom – ili može biti znak da patimo od žučnih kamenaca. Urin koji miriši poput prezrelih jabuka mogao bi biti rezultat da smo popili previše jabukovače – ili znak metaboličkog poremećaja.

Ako zatvorimo oči, poklopimo uši i začepimo nos na znakove koji su povezani s našim tjelesnim funkcijama, možda ćemo propustiti značajne znakove koji se tiču naših zdravstvenih navika ili zdravstvenog stanja.

Tjelesni znakovi također se bave našim rukama, nogama i njihovim prstima. To su dijelovi tijela koji se fizički najviše upotrebljavaju i stoga najviše troše. Nije ni čudo da često pokazuju ružne ili zabrinjavajuće znakove poput iskrivljenih prstiju ili koljena koja škripe. Iskrivljeni prsti mogu biti znak Dupuytrenove kontrakture, rijetkog poremećaja koji sporo napreduje, no oslabljuje organizam; škripava koljena mogu biti rani znak osteoartritisa, još jednog potencijalnog poremećaja koji čovjeka može napraviti invalidom. Na nokte se djeluje izvana i iznutra. Lomljivi nokti, primjerice, mogu biti posljedica uporabe sredstava za čišćenje bez zaštitnih rukavica – ili su takvi zbog poremećaja u prehrani.

Tjelesni znakovi završavaju s kožom. Koža, naš najveći organ, najvidljiviji je i najranjiviji, a može pokazivati mnogobrojne znakove: udubine, izbočine, pjege, madeže, vene, bore, akne. Boja, tekstura i nijansa kože mogu biti važni znakovi bezbrojnih poremećaja koji se kriju ispod njezine površine. Dok su mnogi od tih znakova tek kozmetičke brige, neki mogu upozoravati na probleme s prehranom, hormonima ili – još ozbiljnije – na karcinom.

ČIME SE NE BAVE TJELESNI ZNAKOVI?

Knjiga *Tjelesni znakovi* namijenjena je odraslima; ne bavi se znakovima koji se u prvom redu javljaju kod djece. I u većini slučajeva, ne obuhvaća krvarenja, vrućicu, nesvjesticu, povraćanje, bolove ili gnojne upale. Ne obuhvaća ni ekstremne i kronične svrbeže, slabost, vrtoglavicu i psihičke znakove. To su znakovi i simptomi zbog kojih biste trebali

konačno, *Tjelesni znakovi* ne obuhvaćaju dijagnostičke pretrage i liječenje. To je isključivo stvar vas i vašeg liječnika.

ŠTO TJELESNI ZNAKOVI MOGU A ŠTO NE MOGU?

Tjelesni znakovi nisu zamišljeni kao zamjena za traženje medicinske pomoći i razgovora s liječnikom. Upravo suprotno, knjiga bi trebala biti vodič koji će vas podučiti kako trebate razgovarati s liječnikom o stvarima kojih se ne biste sjetili sami ili vam je neugodno spomenuti ih. I namjera knjige nije pretvoriti vas u svog osobnog liječnika. Knjiga vam treba pomoći da naučite tumačiti jezik tjelesnih znakova zdravlja i bolesti te da naučite koje znakove sa sigurnošću možete zanemariti, a koji zahtijevaju liječnički pregled.

Knjiga će vas osposobiti da postanete vlastiti dijagnostički detektiv te da otkrijete skrivene tragove na koje ćete skrenuti pozornost svom liječniku. Omogućit će vam da aktivno sudjelujete u brizi o svome zdravlju kao ravnopravni partner liječniku. Svome liječniku pomoći ćete da otkrije bolest koja vas muči tako što ćete postati dobar dijagnostički detektiv. Dijagnoza je slagalica, i doslovno i figurativno. Kako bi postavio točnu dijagnozu, vašem liječniku trebaju svi dijelove slagalice. Ono što možete učiniti kako biste ubrzali dijagnozu od velike je pomoći. A dijelove slagalice držite u rukama... ili drugim dijelovima tijela.

Koliko vas *Tjelesni znakovi* upozoravaju i plaše, toliko vas žele razuvjeriti. Mnogi znakovi koji vas brinu možda ispadnu sasvim normalni i dobroćudni. A kada znate da je neki znak dobroćudan, to vas može poštediti gubitka vremena, troška i anksioznosti kada idete liječniku.

Nadam se da ćemo vas educirati i zabaviti. Tjelesni znakovi puni su zanimljivih činjenica, citata i povijesnih anegdota o ljudskom tijelu.

KAKO KORISTITI TJELESNE ZNAKOVE?

Tjelesni znakovi ne trebaju se čitati od početka prema kraju, ni od glave prema nožnom prstu (preciznije, od kose do nokta na nozi). Naravno, ako tako želite, samo naprijed. Većina ljudi fokusirat će se na onaj dio tijela i znak koji ih zanima. Ali možemo vam jamčiti da ćete u svakome poglavlju naći nešto zanimljivo i iznenađujuće. Možda je to znak o kojemu niste razmišljali ili niste shvatili njegovu medicinsku važnost.